

SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU VIENLĪDZĪGU TIESĪBU UN IESPĒJU VEICINĀŠANA

NOTIKUMI, POLITIKA, PĒTĪJUMI

MAIJS, 2018

Labklājības ministrija

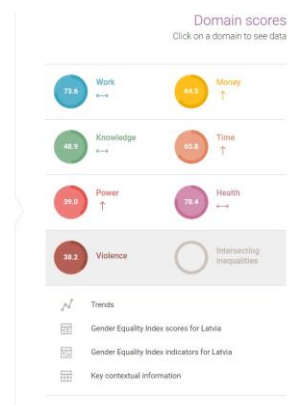
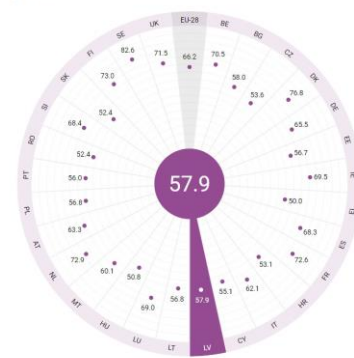
RĪGĀ VIESOJAS EIROPAS DZIMUMU LĪDZTIESĪBAS INSTITŪTA DELEGĀCIJA

24.-25.aprīlī divu dienu vizītē Latvijā ieradās Eiropas Dzimumu līdztiesības institūta (EIGE) zināšanu pārvaldības un komunikācijas nodaļas vadītāja Mira Banerjee un eksperts sadarbības jautājumos Maurizio Mosca. Vizītes mērķis bija iepazīties ar Latvijas dzimumu līdztiesības politikas galvenajiem izaicinājumiem, nevalstiskajām organizācijām, kas darbojas sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu tiesību un iespēju veicināšanas jomā, kā arī prezentēt EIGE Dzimumu līdztiesības indeksa rādītājus par situāciju Latvijā.

Vizītes laikā Valsts administrācijas skolā tika organizēta bezmaksas atklātā lekcija valsts pārvaldes darbiniekiem "Sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu tiesību un iespēju principa nozīme politikas veidošanas procesos". Lekcijā piedalījās vairāk nekā 20 klausītāji no Finanšu ministrijas, Labklājības ministrijas, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta, Sabiedrības integrācijas fonda, Centrālās statistikas pārvaldes un Izglītības kvalitātes valsts dienesta. Tāpat EIGE pārstāvji tikās ar Latvijas Universitātes Dzimtes studiju centra pētniekiem, LR Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas un Sociālo un darba lietu komisijas deputātiem, kā arī piedalījās Dzimumu līdztiesības komitejas sēdē.

Galvenais temats vizītes laikā bija Latvijas panākumi sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu tiesību un iespēju veicināšanā. EIGE Dzimumu līdztiesības indeksā, kas ir instruments situācijas dzimumu līdztiesības līmeņa novērtēšanai dalībvalstīs, Latvija ierindojas 17.vietā ar 57.9 punktiem no 100 (vidējais rādītājs Eiropas Savienībā – 66.2 punkti). Visaugstākos vērtējumus ieguvušas

Index score (2015)
/ Latvia

Zviedrija (82.6 punkti) un Dānija (76.8 punkti), bet viszemākos – Ungārija (50.8 punkti) un Grieķija (50.0 punkti). Dalībvalstis tiek vērtētas kopumā septiņās kategorijās – piekļuve darba tirgum, izglītība, ekonomiskā, politiskā un sociālā vara, ar dzimumu saistīta vardarbība, ienākumi, laika izlietojums un veselība. Viszemākie rādītāji Latvijai ir ar dzimumu saistītas vardarbības kategorijā (otrais zemākais rādītājs Eiropas Savienībai), savukārt vispozitīvāk novērtēts dzimumu līdztiesības līmenis veselības kategorijā. Neskatoties uz to, šajā kategorijā Latvijai ir trešais zemākais rādītājs visā Eiropas Savienībā.

Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (EIGE) ir Eiropas Savienības aģentūra, kuras darbības mērķis ir sniegt dalībvalstu valdībām un Eiropas Savienības institūcijām atbalstu dzimumu līdztiesības veicināšanā. Viens no EIGE uzdevumiem ir veicināt labās prakses piemēru apmaiņu un nozares ekspertu dialogu, kā arī izstrādāt metodes, kas veicina dzimumu līdztiesības principu iekļaušanu nozaru politikās.

Detalizēta informācija par EIGE Dzimumu līdztiesības indeksu un Latvijas rādītājiem pieejama [šeit](#).

PIRMIE SOĻI UZ DZIMUMLĪDZTIESĪGA VALSTS BUDŽETA IZSTRĀDI

Pēdējos gados arvien vairāk tiek diskutēts par nepieciešamību integrēt dzimumu līdztiesības principu budžeta procesos. Latvijā šim jautājumam īpaša uzmanība pievērsta tieši pēdējā pusgada laikā, kad Sabiedrības integrācijas fonda projekta "Dažādības veicināšana" (Nr.9.1.4.4./16/I/001) ietvaros veica Nodarbinātības valsts aģentūras un Aizkraukles novada pašvaldības budžeta apakšprogrammu analīzi, lai secinātu, vai un

cik lielā mērā dzimumu līdztiesības princips tajās tiek integrēts. Pētījuma "Dzimuma aspekta ietekmes analīze valsts un pašvaldības budžeta procesos" rezultāti liecina, ka lai arī formālas barjeras dzimumlīdztiesīga budžeta veidošanai nepastāv, interese ievērot dzimumu līdztiesības principu ir samērā zema. Tas lielākoties skaidrojams ar to, ka netiek īstenoti mērķtiecīgi pasākumi, kas veicinātu institūciju izpratni par ieguvumiem, ko sniedz šādas pieejas ievērošana. Turklāt nepastāv arī mehānismi, kas kontrolētu vai uzraudzītu, vai un kā dzimumu līdztiesības princips budžeta veidošanā tiek integrēts.

Atsaucoties uz minētā pētījuma rezultātiem, Labklājības ministrija rosināja veikt grozījumus tiesību aktos, kā rezultātā 10.aprīlī tika apstiprināta Ministru kabineta instrukcija Nr.2 "Instrukcija par valsts budžeta analīzi" (Instrukcija). Atbilstoši Instrukcijai ministrijām un citām centrālajām valsts iestādēm ikgadējā pārskatā par valsts budžeta rezultātiem un to rezultatīvo rādītāju izpildi turpmāk būs jānorāda arī informācija par rezultatīvo rādītāju izpildi dalījumā pēc dzimuma. Šāda informācija būs jānorāda par tiem rezultatīvajiem rādītājiem, kuru izpilde ir mērāma personu skaitā, ja iestāžu iekšējā uzskaitē šāda informācija ir pieejama. Instrukcija stājas spēkā 13.aprīlī.

Lai veicinātu nozaru politikas veidotāju un finanšu vadības speciālistu izpratni par dzimumlīdztiesīga valsts budžeta konceptu, kā arī lai iepazīstinātu ar jauninājumiem līdzšinējā valsts budžeta izpildes analīzē attiecībā uz valsts budžeta rezultātu un rezultatīvo rādītāju novērtēšanu dalījumā pēc dzimuma, 11.maijā Labklājības ministrija organizēja informatīvu semināru.

Jāatzīmē, ka dzimumu līdztiesības principa integrēšanai budžeta procesos tiks pievērsta uzmanība arī Plāna sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu tiesību un iespēju veicināšanai 2018.-2020.gadam (šobrīd projekta stadijā) ietvaros – plānots, ka 2019.gadā tiks izstrādātas vadlīnijas, kas ietvers konkrētus ieteikumus dzimumlīdztiesīga budžeta veidošanā.

Informācija par Sabiedrības integrācijas fonda projektu "Dažādības veicināšana" un tā ietvaros veiktajiem pasākumiem pieejama [šeit](#). Instrukcija un saistītie dokumenti pieejami [šeit](#).

APSTIPRINĀTA EIROPAS PADOMES DZIMUMU LĪDZTIESĪBAS STRATĒGIJA

7.martā Eiropas Padomē tika apstiprināta jaunā Dzimumu līdztiesības stratēģija (Stratēģija). Stratēģija paredz virkni pasākumu sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu tiesību un iespēju veicināšanai 2018.-2023.gadā. Šis ir jau otrais Eiropas Padomes izstrādātais politikas dokuments dzimumu līdztiesības jomā.

Stratēģijā izvirzīti seši rīcības virzieni: (1) dzimumu stereotipu un seksisma novēršana un mazināšana; (2) vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršana un mazināšana; (3) līdztiesīgas piekļuves tiesību aizsardzībai sekmēšana; (4) līdzsvarotas sieviešu un vīriešu pārstāvniecības politiskajos un lēmumu pieņemšanas procesos sekmēšana; (5) meiteņu un sieviešu migrantu, bēgļu un patvēruma meklētāju aizsardzība; (6) dzimumu līdztiesības integrētās pieejas sekmēšana visu nozaru politikās un politikas iniciatīvās. Atšķirībā no Dzimumu līdztiesības stratēģijas 2014.-2017.gadam ar jaunā dokumenta starpniecību tiks pievērsta pastiprināta uzmanība arī veltīta meiteņu un sieviešu migrantu, bēgļu un patvēruma meklētāju aizsardzības sekmēšanai, tai skaitā cilvēku tirdzniecības un ar dzimumu saistītas vardarbības upuru aizsardzībai.

Stratēģija un to pavadošie dokumenti bez maksas lejuplādējami [šeit](#) (angļu, franču un spāņu valodā).

TURPMĀK PAR VAJĀŠANU VARĒS SAUKT PIE KRIMINĀLATBILDĪBAS

1.janvārī stājās spēkā grozījumi Krimināllikumā, kas nosaka, ka par smaga miesas bojājuma tīšu nodarīšanu, ja tās izdarītas pret personu, ar kuru nozieguma izdarītājs ir pirmajā vai otrajā radniecības pakāpē, vai pret laulāto vai bijušo laulāto, vai pret personu, ar kuru nozieguma izdarītājs ir vai ir bijis pastāvīgās intīmās attiecībās, vai pret personu, ar kuru nozieguma izdarītājam ir kopīga (nedalīta) saimniecība, nozieguma izdarītājs tiek sodīts ar brīvības atņemšanu uz laiku no diviem līdz desmit gadiem un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem vai ilgāk (vispārējā gadījumā nozieguma izdarītājs tiek sodīts ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz septiņiem gadiem un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem vai bez tās). Vidēja smaguma miesas bojājuma tīšas nodarīšanas gadījumā šādam tiesību subjektam turpmāk tiks noteikta brīvības atņemšana uz laiku līdz pieciem gadiem vai īslaicīga brīvības atņemšana, vai piespiedu darbs, vai naudas sods un probācijas uzraudzība uz laiku līdz trim gadiem vai bez tās (vispārējā gadījumā nozieguma izdarītājs tiek sodīts ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz trim gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu).

Tāpat Krimināllikumā ietverts pants par vajāšanu, proti, par vairākkārtēju vai ilgstošu citas personas izsekošanu, novērošanu, draudu izteikšanu vai nevēlamu saziņu ar šo personu, ja tai ir bijis pamats baidīties par savu vai savu tuvinieku drošību, vainīgo personu varēs sodīt ar īslaicīgu brīvības atņemšanu vai piespiedu darbu, vai naudas sodu.

Krimināllikuma aktuālā redakcija pieejama [šeit](#).

INFORMĀCIJA PAR LABKLĀJĪBAS MINISTRIJAS ĪSTENOTAJIEM PROJEKTIEM

• 8.martā projekta "Elastīga bērnu uzraudzības pakalpojuma nodrošināšana darbiniekiem, kas strādā nestandarta darba laiku" ietvaros norisinājās starptautiska konference "Darba un ģimenes līdzsvars". Konferencē tika prezentēti projektā sasniegtie rezultāti, kā arī diskutēts par iespējamiem nākotnes risinājumiem darba un ģimenes līdzsvaru veicināšanai. Konferences ieraksts pieejams [šeit](#); aktuālā informācija par projektu pieejama [šeit](#). Projekts tiek īstenots no 2015.gada 1.augusta līdz 2018.gada 31.jūlijam, un tā aktivitātes tiek līdzfinansētas no Eiropas Savienības Nodarbinātības un sociālās inovācijas programma "PROGRESS" līdzekļiem.

• Labklājības ministrijas, Valsts policijas, biedrības "Centrs MARTA", Tieslietu ministrijas un biedrības "Latvijas Lauku ģimenes ārstu asociācija" īstenotā projekta "Solis tuvāk: kopienas vienotā atbilde uz vardarbības pret sievietēm gadījumiem" ietvaros turpinās pašvaldību sociālo dienestu un policijas darbinieku izglītošana vardarbības gadījumu atpazīšanā un novēršanā. Projekta ietvaros izstrādāta vardarbības risku novērtēšanas metodoloģija, informatīvie bukleti vardarbības upurēm, kā arī citi materiāli. Informācija par projekta aktualitātēm pieejama [šeit](#). Projekts tiek īstenots no 2017.gada 1.februāra līdz 2019.gada 31.janvārim, un tā aktivitātes tiek līdzfinansētas no Eiropas Savienības programmas "Tiesības, vienlīdzība un pilsonība" līdzekļiem.

• Labklājības ministrijas, biedrības "Skalbes" un biedrības "Streetbasket" (ielu kultūras platforma "Ghetto Games"), Izglītības un zinātnes ministrijas un Juridiskās palīdzības administrācijas īstenotā projekta "Izpratnes veidošanas kampaņa par nulles toleranci attiecībā uz vardarbību pret sievietēm "Vardarbībai patīk klusums"" ietvaros izstrādāti vairāki informatīvie materiāli, kas pievērš uzmanību vardarbības pret sievieti un vardarbības ģimenē izplatībai, kā arī mudina iesaistīties vardarbības novēršanā. Informatīvo materiālu mērķauditorija ir vardarbības upures un viņu līdzcilvēki (radnieki, kaimiņi). Ar projekta ietvaros izstrādātajiem informatīvajiem materiāliem var iepazīties [šeit](#). Projekts tiek īstenots no 2017.gada 1.marta līdz 2018.gada 31.augustam, un tā aktivitātes tiek līdzfinansētas no Eiropas Savienības programmas "Tiesības, vienlīdzība un pilsonība" līdzekļiem.

Projekta pētījuma rezultāti

3 Pašvaldībās | **38 Uzņēmumos**

168 Darbinieku bērni

pieskatīti darba dienu vakaros un naktīs no 18.00 līdz 8.00 un brīvdienās, kad vecāki strādāja

InCSR pilnveidoja ģimenei draudzīgā komersanta statusa kritērijus

Uzņēmums īsteno atbalsta pasākumus darbiniekiem ar bērniem kā bērnu pieskatīšana nestandarta darba laikā

Uzņēmums veicina ģimenesisko vērtību nostiprināšanos sabiedrībā

Darba vidē ir savstarpēja lojalitāte starp darba devēju un darbaņēmēju

Darbinieku bērniem pilnībā vai daļēji apmaksātas vietas bērnudrāzā vai auklītes pakalpojumi

Atbalsts bērnu uzraudzībai darbiniekiem ar nestandarta darba laiku

Projekta ietekme uz darbaņēmējiem

Apmierinātība ar darbu ↑

Uzticami un profesionāli bērnu pieskatīšanas pakalpojumi ↑

Uztraukums par bērnu ↓

Laiks sev un laulātajam ↑

Darbinieku rotācija ↓

Atslodze no darba un ģimenes pienākumiem ↑

Bērnu pieskatīšanas pakalpojumi pielāgoti darba grafikam

PROJEKTU LĪDZFINANŠĒ EIROPAS SAVIENĪBA

LABKLĀJĪBAS MINISTRIJA

CITA AKTUĀLĀ INFORMĀCIJA

- Eiropas Komisija publicē ziņojumu par dzimumu līdztiesības situāciju Eiropas Savienībā. Ziņojumā atspoguļoti būtiskākie izaicinājumi sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu tiesību veicināšanā, tāpat tiek norādīta informācija par dalībvalstu panākumiem Eiropas Komisijas Dzimumu līdztiesības stratēģiskajā ietvarā 2016.-2019.gadā noteiktajās jomās. Ziņojums angļu valodā bez maksas lejuplādējams [šeit](#).

- Latvijas Universitātes Teoloģijas fakultāte sadarbībā ar Labklājības ministriju un interneta žurnālu "Satori" organizē konferenci "Dzimums un dzimte: teoloģiskā perspektīva". Konference norisinājās 27.aprīlī, un tā pulcēja vairākus desmitus teologu, pētnieku, politikas veidotāju, lingvistu, kā arī studentus, akadēmisko personālu un citus interesantus. Konferencē tika diskutēts par jēdzienu "dzimums" un "dzimte" nozīmi, dzimumu līdztiesības ietekmi uz sabiedrības attīstību, kā arī minēto jēdzienu interpretāciju vardarbības pret sievieti un vardarbības ģimenē kontekstā. Konferences ieraksts trīs daļās skatāms [šeit](#).

- Turpinās diskusijas par Eiropas Padomes Konvencijas par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (Stambulas konvencija) ieguvumiem ratifikācijas gadījumā. Latvijas Zinātņu akadēmijas Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļa 18.aprīlī organizēja ekspertu konsiliju (Konsīlijs) "Par Stambulas konvenciju," kuras rezultātā pieņemts slēdziens rosināt atlikt Stambulas konvencijas ratifikāciju (slēdziens pieejams [šeit](#)). Savukārt 24.maijā kopumā 33 pētnieki no Rīgas Stradiņu Universitātes, Latvijas Lauksaimniecības Universitātes, Latvijas Kultūras akadēmijas un pētījumu aģentūrām, kā arī nozares eksperti publicēja atklātu vēstuli LR Saeimai, rosinot Stambulas konvenciju ratificēt. Ar pilnu vēstules tekstu iespējams iepazīties [šeit](#).

- Latvija novērtē paveikto Apvienoto Nāciju Organizācijas Ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā. Ministru kabinets 15.maijā apstiprināja Pārresoru koordinācijas centra sagatavoto ziņojumu "Latvijas Ziņojums Apvienoto Nāciju Organizācijai par ilgtspējīgas attīstības mērķu ieviešanu", kurā raksturota Latvijas pieeja Ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) sasniegšanā, skaidrojot līdz šim paveikto un norādot prognozes par plānoto progresu tuvākajos gados. Ziņojumā skaidrots arī, kā Latvijai līdz šim veicies piektā IAM sasniegšanā – panākt dzimumu līdztiesību un vienlīdzīgas iespējas visām meitenēm un sievietēm. Ziņojums pieejams [šeit](#).

DRĪZUMĀ

- **13.-15.jūnijā** biedrība "Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūts" organizē Atbildīga biznesa nedēļu, kuras ietvaros tiks apbalvoti arī Ilgtspējas indeksa 2018.gada laureāti. Vairāk informācijas [šeit](#).

- **18.-19.jūnijā** Vīnē, Austrijā norisināsies Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) organizētā OECD dalībvalstu valsts pārvaldes iestāžu finanšu ekspertu apaļā galda diskusija par dzimumu līdztiesības principa integrēšanu budžeta procesos. Latviju seminārā pārstāvēs eksperti no Finanšu un Labklājības ministrijas.